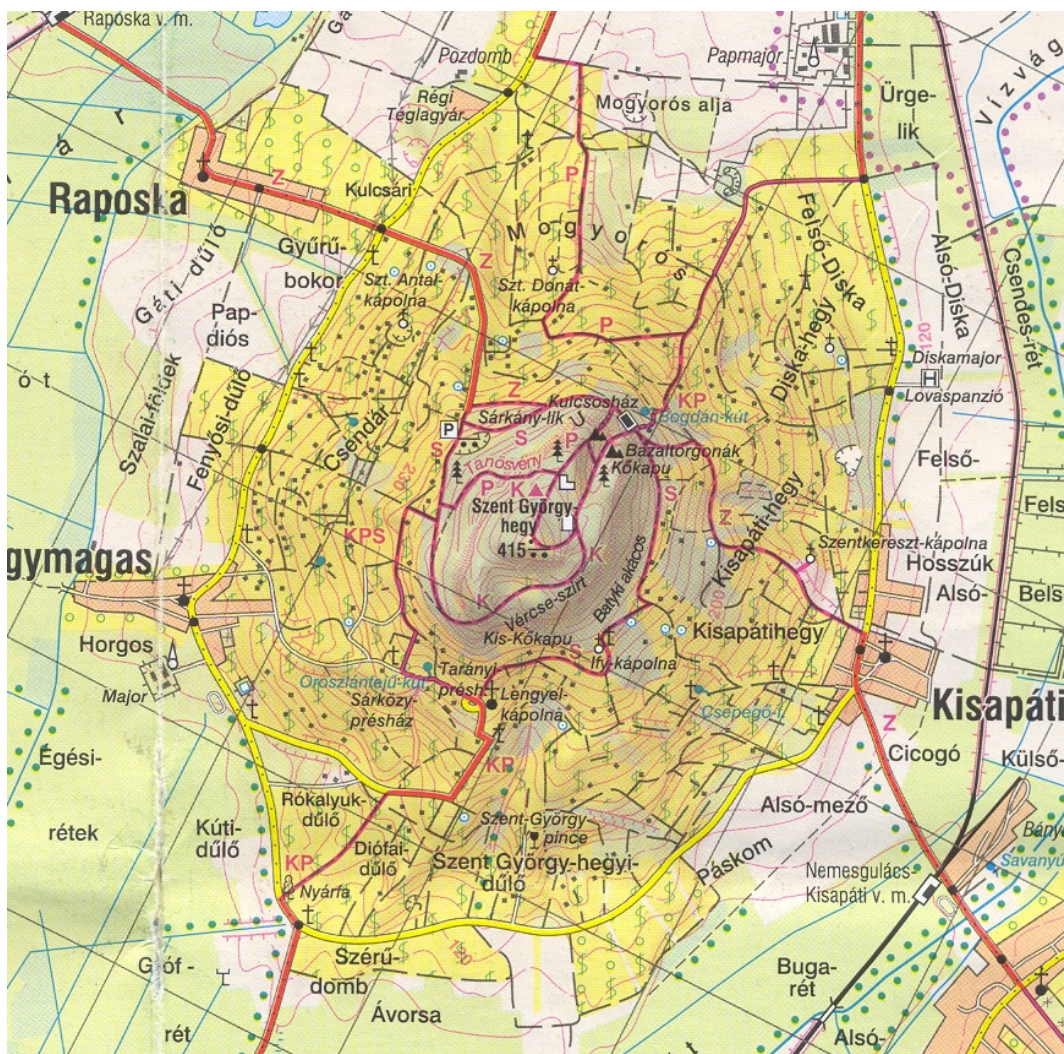

Szent György hegy

2016. június 14-én, kedden a következő túrát vezettem:

Balatonfelvidék: Nemesgulács-Kisapáti vá., - Szent György hegy – Bazaltorgonák – Szigliget - Badacsonytördemic vá. Szintkülönbség 450m, 18 km-es nyílt túra.

Túravezető: Szabó Lilla

Szent György-hegy

A Szent György-hegy a Tapolcai-medence gyöngyszeme, a [Badacsony](#) után a Balatonfelvidék második legjelentősebb tanúhegye. Hasonló fordított teknőforma oldalnézet, vulkanikus talaj, szőlők, pincék, bazaltkövek. Badacsonyhoz képest viszont sokkal kevésbé populáris és elüzletiesedett - itt nyáron sincs lacikonyha, zúzó terepjáró, lehúzás gyenge borral, kapatosan kurjongató kiránduló.

Helyette a vidék kicsit vadabb, szögletesebb, a pincék családiasak, a turistautak keskenyek, olykor csak egyszemélyesek. Mindenféle geológiai látványosságok és csodás kilátás a Tapolcai medencére, a Balatonra, a környező hegyekre. Egy szerethető hegy, aminek szelleme van.

Nemesgulács-Kisapáti vasúti megállóhelyről indultunk. Korán kelés, és hosszú vonatozás állt mögöttünk. Kisapáti Községházaig a műúton kellett mennünk. Innen „támadtuk meg” a hegyet. Az út folyamatosan emelkedett. Pihenésként kitértünk a **Szentkereszt kápolnához**. Majd többször megálltunk gyönyörködni a kilátásba.

Menetközben csatlakozott hozzánk két távolabbról érkezett hazánk fia (nője) is.

Majd elértük a **Kaán Károly turistaházat**. Sokáig tartott a kéktúrás bélyegző megkeresése. Valaki szellemesen becsukta a zsálugátért. Bélyegezés után kitértünk a Sárkány-lik barlanghoz.

Jégbarlang

A Kaán Károly turistaháztól (OKT bélyegzőhely) fél percre különleges - nyáron kimondottan üdítő - helyszín a Jégbarlang (vagy Sárkány-barlang). Természetesen nem sárkány lakik benne - az üreges-törmelékes sziklatömegben télen megrekedő, és a nyirkos környezet párolgásával tovább hűtött hideg levegő nyáron sem szorul ki, a felszínen is pár szobányi területen markáns mikroklimát létrehozva. Itt a legnagyobb kánikulában is fázni lehet, sőt, a turisták ételek-italok természetes hűtőjeként használják.

Bazaltorgonák

A Balaton-felvidék - különösen látványosan pedig a Tapolcai-medence - tanúhegyei az egykori, még a vulkanizmus idején érvényes talajszintről tanúskodnak. Ekkor ömlött az akkori talajszintre a láva, majd szilárdult meg lepényként, hogy a követő évmilliók alatt védje a talajt a víz és szél okozta eróziótól, majd végül a környezet lepusztulásával bazaltsapkaként maradjon a tetőn. (A tanúhegyek teteje (az egykori talajszint) ma 400 m körüli.)

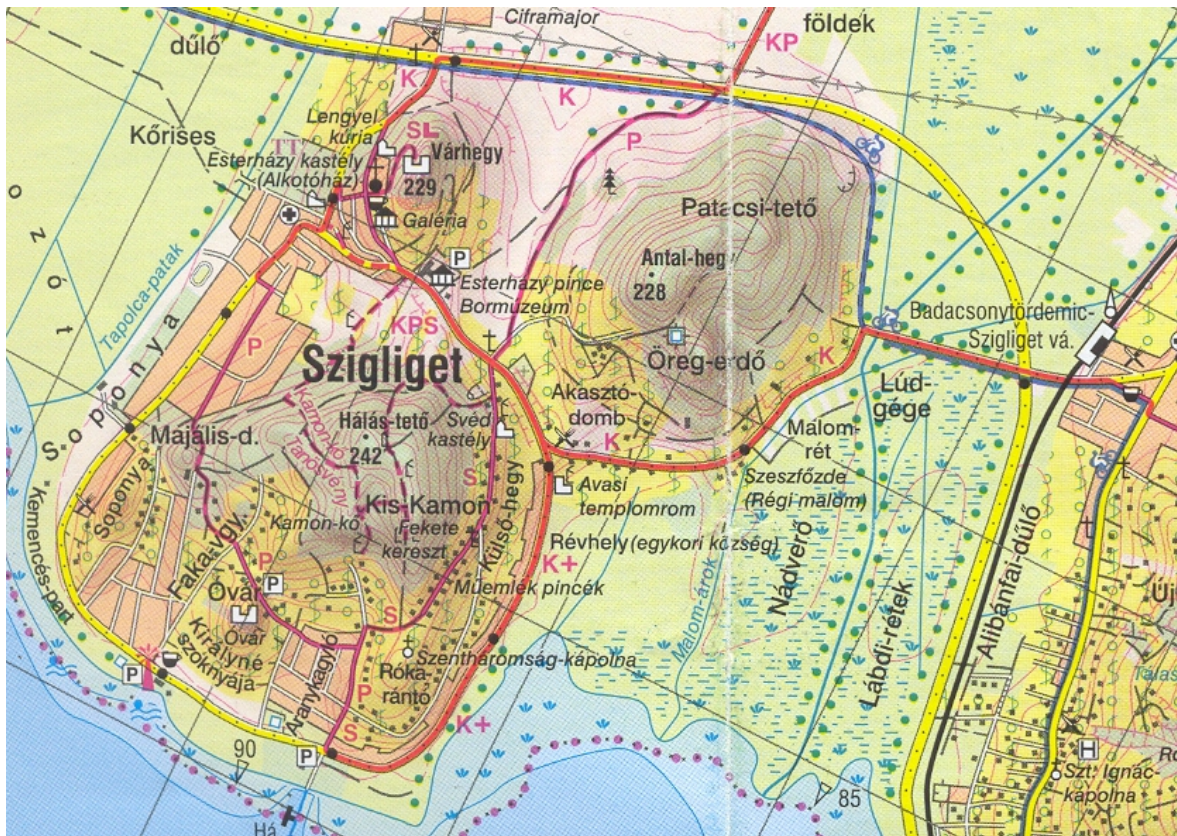
A széleken idővel ez a kemény bazaltsapka is erodálódik, és láthatóvá válik a kihűléskor keletkező feszültségek nyomán viszonylag szabályos hatszöges szerkezetűre, majd az erózióval kerekedő oszlopokká töredező bazalt: a 'bazaltorgonák'. A végső fázisban ezek az oszlopok is ledőlnek, anyaguk pedig aprózódva kerül el a talajon.

Mindennek szép példáját láthatjuk túránkon a turistaház utáni, meredek-mászós szakaszon, melyen felérve csodás kilátás kárpótol fáradtságunkért.

A hegycsúcsot sajnos már egy gyerekcsoport korábban birtoka vette. Így a kilátás megcsodálása után, egy lejjebb lévő padcsoportnál ebédeltünk.

IV. Béla a tatárjárás szörnyű pusztításai után elhatározta, hogy szerte az országban kővárakat építtet, mert csak ezek foghatják fel egy hasonló támadás erejét. A király terveit, népéért való aggodását tükrözi az 1260-ban írt oklevél, melyben a Balaton egyik szigetét /Szigligetét/ a pannonhalmi bencéseknek adja, hogy ott várat építsenek, ahol az ellenség támadása ellen a szegény nép menedéket találhat.

Bár a tatárjárás ezen a vidéken nagyobb károkat nem okozott, a század közepétől kezdve egymás után épültek a várak, a Szigligettel szomszédos birtokok erősítésére alkalmas helyein /Hegyese, Csobánc, Tátika, Rezi, Tihany, Sümeg/.

Favus pannonhalmi apát valószínűleg a Pannonhalma, Tihany, Zalavár és Somogyvár körül levő, nagyterjedésű bencés birtokok közti kapcsolat szempontjából tartotta fontosnak a jól védhető vár felépítését, mely két év alatt el is készült. Ez a vár azonban a ma is látható romoknál jóval kisebb volt, a későbbi századokban hozzáépítésekkel bővítették a mostani méretére.

A vár gyors felépítéséhez valószínűleg nagymértékben hozzájárultak a helyi kőfejtők,

mészégetők, kőművesek, a környező bencés birtokokon élő kézművesek és jobbágyok. IV. Bélának annyira megtetszett a „jó és hasznos” vár, hogy már 1262-ben, tehát közvetlenül felépítése után visszavette a bencésektől, s más birtokokat adott nekik cserébe.

VÁRAK A BALATON KÖRÜL

BURGEN UM DEN PLATTENSEE CASTLES AROUND LAKE BALATON

Közép-Európa legnagyobb tava körül az őskorban épültek az első erődítmények. A Kr. Utáni 4. Század római Pannóniaiban hatalmas katonai táborok vigyáztak a tartomány lakóinak biztonságát. A 9. Században itt emelkedett a Frank Birodalom legkeletibb, főként szlávok által lakott sáncvára is. A legtöbb várat a 13-15. században elsősorban az egyes nemesi családok építették saját hatalmuk biztosítására. A török elnyomulásának megakadályozására a 16. Század közepén már a templomokat és kolostorokat is erősséggé alakították át. Az így létrejött királyi végvárendszert alkotó erődítmények egykori formáját korabeli ábrázolások és tudományos kutatók alapján készített rekonstrukciós elképzések alapján idézhetjük föl.

Um den grössten Binnensee Mitteleuropas entstanden die ersten Befestigungen schon in der Urzeit. In der römischen Provinz Pannonien sorgten im 4. Jhn.Ch. Riesige Militärlager um den Schutz der Bevölkerung. Hier stand im 9. Jh. Der östlichste Burgwall des Frankenreiches, der von Slawen bewohnt war. Die meisten Burgen ließen aber vor allem die ungarischen Adelfamilien im 13-15. Jh. Für die Sicherung ihrer Macht errichten. Zur Verhinderung der osmanischen Expansion wurden dann Mitte des 16. Jhs auch Kirchen und Klöster zur Befestigung umgebaut. Die Form der einzelnen Bauten des so entstandenen königlichen Grenzbürgensystems können wir aus zeitgenössischen Stichen und anhand modernen Rekonstruktionszeichnungen.

Rekonstrukciós rajzok: Dr. Koppány Tibor
Féregyházi Gyula
Sedmayer János

Gl'io Turco olasz hadinémők 1569-ben számos vár rajzát készítette el. Dem italienischen Kriegslieutenant Gl'io Turco verdanken wir die Darstellung von mehreren Burgen aus dem Jahre 1569.

A SZIGLIGETI VÁR ÉPÍTÉSTÖRTÉNETE

DIE BAUGESCHICHTE DER BURG SZIGLIGET CONSTRUCTION HISTORY OF THE CASTLE OF SZIGLIGET

A mocsarakból kiemelkedő bazaltcsúcs tetején az 1260-as évek elején épült fel az első vár, melynek magját a régészeti kutatások szerint a legmagasabb ponton a legelső erős torony alkotta. Első jelentős birtokosa, IV. Béla király eladományozta a Mönchida-családnak, tőlük a Közégek foglalták el, majd ismét az uralkodó, Károly Róbert hatalmát szolgálták. 1346-ban visszakapták a Mönchidaiak, akik székhelyüké tették. Nekik köszönhető az erősség nagyszabású kőépítése, így az alsóvár emelése is. 1448 és 1521 között a kővárak egyik legjelentősebb főúri eselője, az Újlakiak számos erősségének egyike volt. Ezután közel két évszázadig a Tóti Lengyel család birtokolta. Az 1530-as években rövid ideig Torók Balint kezén volt, akkor embere, Martonfalvy Imre nagy agyúondella emelésevel igyekezett fokozni védhetőségét. Hamarosan a törökellenes végvárrendszer részévé vált, az erődítés költségeit és a katonák ellátását ekkor már részben a királyi kamara fizette. Elsősorban kiváló stratégiai helyzetének köszönhető, hogy az oszmánok sohasem tudták elfoglalni. A 17. Század végén már elvesztette katonai jelentőségét. 1697-ben villámcsapás érte, majd 1702-ben lerombolással határozta el az uralkodó. Birtokosai a várhegy lábánál építették fel kúriájukat.

Die Burg wurde auf der aus dem Sumpfgebiet herausragenden Basaltfelsenspitze am Anfang der 1260-er Jahre erbaut. Ihren Kern bildeten zwei, aufgrund der archäologischen Forschungen auf dem höchsten Punkt errichteten starke Türme. Ihr erster bedeutende Besitzer, König Bela IV. Schenkte sie der Adelsfamilie Mönchida; später kam die Burg durch Belagerung in den Besitz der Güssinger. Sie diente dann zur Macht des Anjou-Königs Karl Robert. 1344 erhielten wieder die Mönchidais, die hier ihren Sitz hatten. Ihnen verdanken wir den grosszügigen Ausbau der Burg, darunter die Errichtung der Unterburg. Zwischen 1445 und 1521 gehörte sie zu den Besitzungen der mächtigen Adelsfamilie Újlaki. Danach besaß die Burg fast zweihundert Jahre lang die Familie Tóti Lengyel. In den 1530-er Jahren erriechete man ein Rondell, das zur Aufnahme von Feuerwaffen diente und die Verteidigungsmöglichkeiten der Befestigung wesentlich erhöhte. Bald wurde sie in das gegen die Osmanen ausgebaute Grenzbürgensystem eingegliedert. Die Gewinn der Befestigungsarbeiten sowie der Sold und die Verpflegung der Burgsoldaten wurden dann schon zum Teil vom König getragen. Die Osmanen konnten die Burg nie erobern, was vor allem ihrer günstigen strategischen Lage zu verdanken war. Sie verlor dann Ende des 17. Jhs die militärische Bedeutung. 1697 traf sie ein Blitzschlag, dann entschied sich 1702 der König für den Abbruch der Burg. Ihre Besitzer liessen am Fusse der Burgberg einen neuen Herrenhof errichten.

A vár alaprajza a legfontosabb építési periódusokkal.
Der Grundriss der Burg mit den wichtigsten Bauperioden.

17. Századi sematikus metszet már a teljesen kiépített várról kelet felől.
Ein schematischer Stich aus dem 17. Jh zeigt schon die vollkommen ausgebaut Burg vom Osten.

A várba mindenki bejött.

A vár megtekintése után kigyalogoltunk Badacsonytördemic-Szigliget vasútállomásra.
Gyönyörű napsütéses, kissé meleg időnk volt.

Mindenkit szeretettel várok
a következő kiírt túrámra.

Szabó Lilla
túravezető